

Ks. dr hab. Jacenty Mastej, prof. KUL

Lublin, 12 stycznia 2022 r.

Katedra Chrystologii i Eklezjologii Fundamentalnej

Instytut Nauk Teologicznych KUL

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie

**Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania
stopnia naukowego doktora habilitowanego ks. dr. Arkadiuszowi Noconiowi
prowadzonej przez Radę Naukową Dyscypliny nauki teologiczne
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie**

Recenzja przygotowana na podstawie uchwały nr 40 Rady Naukowej Dyscypliny nauki teologiczne Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 10 listopada 2021 r. (na podstawie decyzji Rady Doskonałości Naukowej – znak sprawy Z7.4000.5.2021.2.AM, z dnia 11 października 2021 r.), w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego ks. dr. Arkadiuszowi Noconiowi, przekazanej przez Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny nauki teologiczne ks. dr. hab. Karola Jasińskiego, prof. UWM.

I. Życiorys naukowy ks. dr. Arkadiusza Noconia

20 maja 1988 r. – magisterium z teologii (Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie, tytuł pracy magisterskiej: *Zagadnienie przyjaźni w listach św. Grzegorza z Nazjanzu*);

29 maja 1990 r. – licencjat kościelny z teologii (Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie);

19 lutego 1993 r. – bakalaureat z literatury chrześcijańskiej i klasycznej (Papieski Uniwersytet Salezjański w Rzymie);

18 lutego 1994 r. – licencjat z literatury chrześcijańskiej i klasycznej (Papieski Uniwersytet Salezjański w Rzymie);

7 czerwca 1996 r. – doktorat z literatury chrześcijańskiej i klasycznej na Papieskim Uniwersytecie Salezjańskim w Rzymie na podstawie pracy doktorskiej: *Ioannis Cassiani doctrina de amicitia iuxta „Collationem XVI”: fontes classici et patristici, verae amicitiae partes constitutivae*. Doktorat został nostryfikowany na Wydziale Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w 1999 r.;

od 1996 r. – zatrudniony w Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w Rzymie jako łacinnik, a **od 2014 r.** także jako wykładowca na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie.

II. Ocena osiągnięć naukowych

Dorobek naukowy ks. dr. Arkadiusza Noconia dotyczy literatury wczesnochrześcijańskiej oraz kultu Bożego w aspekcie świętości Ludu Bożego, tak w wymiarze powszechnym, jak i jego konkretnych przedstawicieli.

1. Ocena osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tekst jednolity: Dz.U. 2020 r. poz. 85 ze zm.)

Ks. dr Arkadiusz Nocoń, jako osiągnięcie naukowe, będące podstawą postępowania habilitacyjnego, przedstawił cykl 12. publikacji naukowych związanych z kanonizacją św. Jacka Odrowąza oraz jego późniejszym kultem:

1. *Odpowiedzialność za wiarę. Św. Jacek Odrowąz – świadectwo „actio” i „contemplatio”*, w: *Jak żyć odpowiedzialnie w nieodpowiedzialnym świecie? Odpowiedzialność jako cnota chrześcijańska i wartość społeczna*, red. A. Wuwer, Katowice–Piekary Śląskie 2007, s. 109-116;
2. *List króla Zygmunta III Wazy do papieża Sykstusa V w sprawie kanonizacji św. Jacka. Tłumaczenie i opracowanie*, w: *Światło ze Śląska. 150. rocznica śmierci św. Jacka*, Katowice 2007, s. 83-91;
3. *Dzieje ustanowienia św. Jacka głównym patronem Polski*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 40(2007), z. 1, s. 97-113;
4. *Seminatore della Parola. San Giacinto Odrowąz, apostolo del Nord Europa*. Atti del Convegno Internazionale: Pontificia Università San Tommaso d’Aquino “Angelicum”, Roma 16 ottobre 2007, red. R. Fusco, A. Nocoń, (= Proiezioni, 3), Todi 2009, ss. 142 (redakcja monografii wieloautorskiej i autor wstępu do monografii pt. *Luoghi giacintiani a Roma*, s. 15-23);
5. *Św. Jacek Odrowąz – Apostoł Północnej Europy*. Materiały z międzynarodowego sympozjum: Papieski Uniwersytet św. Tomasza z Akwinu „Angelicum”, Rzym, 16.10.2007, red. A. Nocoń, A. Wuwer, Katowice 2012, ss. 181 (redakcja monografii wieloautorskiej i wstęp do monografii pt. *Miejsca Jackowe w Rzymie*, s. 11-16).
6. *Kanonizacja św. Jacka Odrowąza (theatrum i liturgia), a nowy obrzęd kanonizacji (2012 r.)*, w: «*Per cruce[m] ad lucem*». *Księga jubileuszowa dedykowana ks. bp. Stefanowi Cichemu, biskupowi legnickiemu, w 50. rocznicę święceń presbiteratu i w 15. rocznicę święceń biskupich od duchowieństwa i wiernych świeckich diecezji legnickiej*, red. S. Stasiak, Legnica 2013, s. 221-236;
7. „*Uczył nas chodzić z Maryją*”. *Karol Wojtyła – Jan Paweł II o św. Jacku*, Katowice 2014, ss. 90;
8. *Piacenza (Włochy) – największy cykl malarski o św. Jacku*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 49(2016), z. 2, s. 356-370;
9. *La “Madonna col Bambino e santi” di Bartolomeo Cesi. Un tentativo di identificazione*, “Arte Cristiana” 901 (7-8 [2017]), s. 275-280;
10. *Św. Dominik czy św. Jacek: kto na obrazie Bartolomea Cesiego w bolońskiej Pinakotece?*, w: *Święty Jacek Odrowąz w wierze, pobożności, teologii i sztuce – dawniej i dziś. Perspektywa uniwersalna i regionalna*, red. K. Parzych-Blakiewicz, Olszyn 2017 s. 55-64;

11. *Il misterioso «Santo» di Francesco Guardi nella Pinacoteca di Vienna*, „Arte Cristiana” (w druku);
12. *Ein Ablassbrief aus Bamberg und der hl. Hyazinth: eine bereits abgeschlossene Frage?* „Archiv für Schlesische Kirchengeschichte”, in Band 79-2021, s. 9-24 (druk publikacji przewidziany jest w lutym 2022 r.).

Powyższe publikacje są owocem wieloletnich badań Autora w obszarze problematyki związanej z działalnością misyjną, kanonizacją oraz kultem św. Jacka, z uwzględnieniem także przedstawień ikonograficznych. Holistyczne i wieloaspektowe opracowanie powyższego zagadnienia, stanowi znaczący wkład w rozwój teologii. Podejmowana przez Habilitanta problematyka badawcza może zostać usytuowana w ramach eklezjologii. Wśród wielu kwestii związanych z Kościołem ważne jest bowiem pytanie o personalistyczny charakter jego permanentnego urzeczywistniania się w historii. Ks. dr A. Nocoń podejmując tematykę kanonizacji oraz kultu św. Jacka Odrowąża, uwyrażnia personalistyczny wymiar Kościoła. Recenzowany cykl publikacji ukazuje szereg nowych, nieznanych dotąd, bądź słabo wyeksponowanych kwestii oraz stanowi próbę oryginalnego postawienia i rozwiązania problemu personalistycznego urzeczywistniania się Kościoła w powiązaniu z osobą, kanonizacją i kultem św. Jacka. Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe, stanowi ważny fragment mozaiki ukazującej życie i piękno Kościoła.

Dokonując charakterystyki osiągnięcia badawczego ks. dr A. Nocoń stwierdza w *Autoreferacie*: „Za najważniejsze z moich osiągnięć uważam cykl dwunastu publikacji związanych z postacią ‘Apostoła Północy’ – św. Jacka Odrowąża, świętego, można zaryzykować, bardziej popularnego w świecie aniżeli w Polsce (...). Poza przypomnieniem znaczenia tej postaci i jej wkładu w ‘drugą pogłębianą ewangelizację Polski’, zająłem się również kwestią zupełnie pominiętą w dotychczasowych opracowaniach, tzn. ikonografią św. Jacka. W wyniku moich poszukiwań udało mi się zaprezentować nieznane w polskim świecie naukowym dzieła poświęcone temu świętemu (m.in. cykl kilkunastu płócien związanych z życiem św. Jacka we włoskiej Piacenzy) oraz ustosunkować się do przekłamań w jego ikonografii w niektórych europejskich galeriach” (*Autoreferat*, s. 1). Wnikliwa analiza osiągnięcia naukowego pozwala stwierdzić, że mimo iż publikacje powstały w różnym czasie i zostały zamieszczone jako niezależne w różnych miejscach, to stanowią zwartą całość, choć ich liczba może budzić pewien niedosyt.

Dokonując oceny formalnej, trzeba zauważyć, że publikacja wymieniona jako piąta: *Św. Jacek Odrowąż – Apostoł Północnej Europy*. Materiały z międzynarodowego sympozjum: Papieski Uniwersytet św. Tomasza z Akwinu „Angelicum”, Rzym, 16.10.2007, red. A. Nocoń, A. Wuwer, Katowice 2012, (redakcja monografii wieloautorskiej i wstęp do monografii pt. *Miejsca Jackowe w Rzymie*, s. 11-16), jest zasadniczo przekładem na język polski publikacji wskazanej jako czwarta: *Seminatore della Parola. San Giacinto Odrowąż, apostolo del Nord Europa*. Atti del Convegno Internazionale: Pontificia Università San Tommaso d’Aquino “Angelicum”, Roma 16 ottobre 2007, red. R. Fusco, A. Nocoń, Todi 2009, (redakcja monografii wieloautorskiej i autor wstępu do monografii pt. *Luoghi giacintiani a Roma*, s. 15-23). Książka wyszczególniona w punkcie 7: „*Uczył nas chodzić z Maryją*”. *Karol Wojtyła – Jan Paweł II o św. Jacku*, Katowice 2014, jest antologią wypowiedzi Karola Wojtyły

– Jana Pawła II na temat św. Jacka (na ss. 7-20, ks. A. Nocoń opracował podstawowe informacje dotyczące św. Jacka). Natomiast publikacje pod numerami 11 i 12 nie zostały jeszcze opublikowane, choć są już przyjęte do druku (*Il misterioso «Santo» di Francesco Guardi nella Pinacoteca di Vienna*, „Arte Cristiana”; *Ein Ablassbrief aus Bamberg und der hl. Hyazinth: eine bereits abgeschlossene Frage?* „Archiv für Schlesische Kirchengeschichte”).

Celem badań ks. A. Noconia jest ukazanie kanonizacji oraz tego, co działo się z kultem Jacka Odrowąża po niej, zwłaszcza w obszarze ikonografii. Opublikowanie wyników powyższych badań w polskich oraz zagranicznych czasopismach, należy uznać za istotne osiągnięcie naukowe. O wysokim poziomie przeprowadzonych badań świadczy zarówno solidna ich dokumentacja (zawarta tak w tekście, jak i w przypisach), jak również odważna polemika z obecnymi w literaturze „przekłamaniami”. Warto zauważyć, że Habilitant odważnie stawia tezy i umiejętnie je uzasadnia. Niezmiernie cenne jest przybliżenie dokumentów, które znajdują się w Archiwum Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych (np. *List króla Zygmunta III Wazy do papieża Sykstusa V w sprawie kanonizacji św. Jacka. Tłumaczenie i opracowanie*, w: *Światło ze Śląska. 150. rocznica śmierci św. Jacka*, Katowice 2007, s. 83-91). Docenić także trzeba, stawiane przez ks. Noconia postulaty dotyczące dzisiejszego rozwoju kultu św. Jacka, które można umiejscowić w nurcie nowej ewangelizacji. Propozycje te stanowią wartościową aktualizację przesłania życia i misji św. Jacka dla Kościoła i konkretnego człowieka.

Ważnym owocem badań Habilitanta jest także przybliżenie największego cyklu malarskiego poświęconego osobie polskiego dominikanina. Cykl ten stanowi kolekcja trzynastu obrazów i jednego fresku z Piacenzy [*Piacenza (Włochy) – największy cykl malarski o św. Jacku*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 49(2016), z. 2, s. 356-370]. Za istotne należy uznać nowe odkrycia ks. Noconia dotyczące ikonografii św. Jacka w europejskich galeriach [*La “Madonna col Bambino e santi” di Bartolomeo Cesi. Un tentativo di identificazione*, „Arte Cristiana” 901 (7-8:2017), s. 275- 280; *Św. Dominik czy św. Jacek: kto na obrazie Bartolomea Cesiego w bolońskiej Pinakotece?*, w: *Święty Jacek Odrowąż w wierze, pobożności, teologii i sztuce – dawniej i dziś. Perspektywa uniwersalna i regionalna*, red. K. Parzych-Blakiewicz, Olszyna 2017 ss. 55-64; *Il misterioso «Santo» di Francesco Guardi nella Pinacoteca di Vienna*, „Arte Cristiana”; *Ein Ablassbrief aus Bamberg und der hl. Hyazinth: eine bereits abgeschlossene Frage?* „Archiv für Schlesische Kirchengeschichte”, in Band 79-2021, s. 9-24].

Naukowe opracowanie przez Habilitanta powyższych kwestii było możliwe dzięki jego pracy w Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w Rzymie (dostęp do archiwów watykańskich) oraz na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Publikacje stanowiące główne osiągnięcie naukowe odwołują się do nieznanych materiałów źródłowych. Cechuje je zarówno solidny warsztat naukowy, jak również źródłowa dokumentacja wyciąganych wniosków. Autor nie tylko szczegółowo prezentuje nieomawianą dotąd ikonografię św. Jacka, ale także prostuje obecne w dotychczasowej literaturze przedmiotu błędy i uwyrażnia światowy zasięg kultu polskiego świętego. Dokumentacja w przypisach jest bogata i nietuzinkowa. W publikacjach widoczna jest także

metarefleksja nad ukazaną treścią, która jest dokonana przez pryzmat wiodącego tematu. Jak już wspomniano, artykuły stanowiące osiągnięcie naukowe opublikowane są w różnych miejscach, co może utrudniać całościowe dotarcie do nich. Ważnym uzupełnieniem treści zawartych w publikacjach jest omówienie osiągnięcia w *Autoreferacie*, jednak sięgnięcie do niego, może stanowić problem dla zainteresowanego czytelnika. Szkoda, że osiągnięcie naukowe nie zostało wydane jako zwarta monografia. Jednak takie przedsięwzięcie wymaga przepracowania powyższych tekstów. Niemniej jednak opracowanie przez ks. dr. A. Noconia zagadnienia kanonizacji św. Jacka oraz jego późniejszego kultu można zasadniczo uznać za całościowe.

Należy podkreślić wnikliwość i rzetelność naukową ks. Noconia, która uwidacznia się m.in. w tym, że wyraźnie określa ramy metodologiczne oraz wskazuje na ograniczenia, wynikające z niezwykle obszernego materiału źródłowego. Zauważyć też trzeba dobre połączenie teorii z praktycznymi wnioskami i nowymi perspektywami. Dociekliwość naukowa sprawia, że rzeczy dawne (niekiedy nieznane), zostają przedstawione w nowym świetle.

Mając na uwadze wszystkie powyższe racje, uznaję przedstawiony cykl artykułów za znaczące osiągnięcie naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki teologicznej (Art. 219, ust. 1.2). Powiązane tematycznie publikacje zostały opublikowane w recenzowanych czasopismach naukowych lub recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych w wydawnictwach ujętych w ministerialnych wykazach.

2. Istotna aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Wśród najważniejszych przejawów działalności ks. dr. A. Noconia świadczącej o aktywności naukowej poza macierzystą uczelnią należy wskazać:

- a) prowadzenie w siedzibie Kongregacji Kultu Bożego zajęć dydaktycznych (z grupami polskich studentów (prawa kanonicznego, teologii, historii), w ramach ich stażów naukowych odbywanych w Rzymie;
- b) czynny udział w posiedzeniach Komisji Liturgicznych (Bratysława, Koszyce, Wrocław) wraz z wykładami dotyczącymi bieżących problemów liturgicznych;
- c) prowadzenie w ramach tzw. kapituł generalnych zajęć z liturgiki dla członków poszczególnych zgromadzeń zakonnych.

3. Dorobek naukowo-badawczy poza osiągnięciem naukowym

W dokumentacji przewodu habilitacyjnego ks. dr. A. Noconia znajduje się szczegółowy wykaz dorobku naukowo-badawczego, który świadczy zarówno o jego pracowitości, jak również o dojrzałości naukowej.

a) **publikacje naukowe:** artykuły w recenzowanych czasopismach i rozdziały w monografiach wieloautorskich dają jasny obraz zainteresowań naukowych Habilitanta. W przedstawionym do oceny dorobku naukowym, poza cyklem artykułów wskazanych jako główne osiągnięcie naukowe, można wyróżnić cztery nurty badawcze, przy czym nie wszystkie – co zrozumiałe – są podejmowane z równą intensywnością: 1. *Humanitas* i *sanctitas* w pismach Jana Kasjana; 2. Świętość powszechna i świętość kanonizowana; 3. Liturgia jako przestrzeń uświęcenia człowieka; 4. Piękno, które zbawia świat. Powyższa problematyka obecna jest zarówno w publikacjach czysto naukowych, jak również popularnonaukowych (tak książkowych, jak i artykułach. Poza publikacjami książkowymi, które w większości mają charakter popularnonaukowy (cechuje je jednak wysoki poziom erudycji i rzetelnej wiedzy teologicznej), należy uwyraźnić dwadzieścia sześć artykułów naukowych w języku: polskim, hiszpańskim, francuskim, łacińskim, niemieckim i włoskim:

- 1) *Classica amicitiae notio secundum mysticam et asceticam Cassiani interpretationem*, „Latinitas” 2(1998), s. 128-140;
- 2) *Zagadnienie pokoju w «Objaśnieniach Psalmów» św. Augustyna*, „Vox Patrum” 23(2003), t. 44-45, s. 119-129;
- 3) *«Divinarum Litterarum Studia» fenomenem hiszpańskiego humanizmu*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2004, t. 37, z. 2, s. 124-130;
- 4) *La dottrina mariana nell'«Incarnazione del Signore» di Giovanni Cassiano*, „Theotokos” 12 (2004) 1-2, s. 183-196;
- 5) *«Appellatio Flaviani ad papam Leonem»(?). Wokół władzy papieskiej na Wschodzie*, „Vox Patrum” 24(2004), t. 46-47, s. 323-333;
- 6) *Ks. Ludwik Wrzół (1881-1940), pedagog, tłumacz, męczennik z Gusen*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2005, t. 38, z. 2, s. 464-470;
- 7) *«Appellatio Flaviani ad papam Leonem»(?). Autour du pouvoir papal dans l'Orient*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2005, t. 38 (specjalny), s. 70-76;
- 8) *«Divinarum Litterarum Studia»: fenomeno dell'umanesimo spagnolo*, „Civitas mentis” 2005, t. 1, s. 212-219;
- 9) *Przyjaźń w ujęciu Jana Kasjana*, „Vox Patrum” 26(2006), t. 49, s. 471-482;
- 10) *„Caritas”, „dilectio”, „amor”, w „Collationes Patrum” Jana Kasjana*, „Vox Patrum” 28(2008), t. 52, s. 729-742;
- 11) *Relacje Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z Konferencją Episkopatu Polski w latach 2001-2011*, „Anamnesis” 3(2011) nr 66, s. 91-97;
- 12) *Wymagania i zalecenia względem kandydatów do chrztu w „Katechezach przedchrześcijańskich” Nicety z Remezjany*, w: *Katechumenat i inicjacja chrześcijańska w Kościele starożytnym*, red. F. Drączkowski i in., Lublin 2011, s. 121-137;

- 13) *Jan Kasjan i jego dzieła ascetyczno-monastyczne*, w: *Zachodnie reguły monastyczne*, M. Starowieyski i inni (red.), (Źródła monastyczne 50), Kraków 2013², s. 183-223;
- 14) *Prymat Boga w sprawowanej liturgii*, w: „*Pięknie jest służyć*”. *Dziedzictwo duchowe Jana Pawła II*, red. A. Dobrzyński, Rzym–Kraków 2013, s. 111-123;
- 15) *Poeta poranka i wieczoru. „Hymny” św. Ambrożego w Liturgii Godzin*, „*Vox Patrum*” 32(2012), t. 57, s. 437-451;
- 16) *Władza złych duchów nad człowiekiem według Jana Kasjana*, „*Vox Patrum*” 33(2013), t. 59, s. 197-208;
- 17) «*Uczyńmy człowieka na Nasz obraz i podobieństwo*» (Rdż 1, 26) w nauczaniu Jana Kasjana na temat modlitwy, „*Biblica et Patristica Thoruniensia*” 6(2013), s. 249-269;
- 18) «*Initium fidei*» w ujęciu Jana Kasjana, „*Vox Patrum*” 34(2014), t. 61, s. 359-371;
- 19) *Przebóstwienie człowieka w pismach Jana Kasjana*, „*Vox Patrum*” 35(2015), t. 63, s. 185-197;
- 20) *Kobieta w pismach Jana Kasjana*, „*Vox Patrum*” 36(2016), t. 66, s. 155-168;
- 21) „*Uporządkujcie we mnie miłość*” (Pnp 2, 4 LXX) w egzegezie wybranych autorów Wschodu i Zachodu, „*Vox Patrum*” 37(2017), t. 67, s. 477-496;
- 22) *Obraz Boga w „Apostegmatach Ojców Pustyni”*, „*Vox Patrum*” 38(2018), t. 70, s. 93-105;
- 23) *Męczennicy Afryki Północnej w „Martyrologium Rzymskim”*, „*Vox Patrum*” 72(2019), s. 49-66;
- 24) *Kult świętych w piśmie Hieronima „Przeciw Wigilancjuszowi”*. *Kwestia współczesnych tłumaczeń*, „*Vox Patrum*” 76(2020), s. 87-105;
- 25) *Św. Józef w Apokryfach Nowego Testamentu* (cz. 1: do narodzenia Jezusa w Betlejem), „*Vox Patrum*”, 77(2021), s. 405-426;
- 26) *Maryja w Apokryfach Nowego Testamentu* (cz. 1: dzieciństwo Maryi) „*Vox Patrum*” (w druku).

Ks. dr A. Nocoń jest także współautorem dwóch artykułów [A. Moreno García, A. Nocoń, *Un comentario inédito a Mt 6, 9-13 de Pedro de Valencia (1555-1620): Ad orationem dominicam illam «Pater noster, qui es in coelis» symbola*, „*Revista Española de Teología*” 58 (1998) 1, s. 87-104; R. Fusco, A. Nocoń, *Giacinto Odrowąż, domenicano della prima ora*, „*L'Osservatore Romano*” 22-23.02.2010, s. 7], czterech haseł encyklopedycznych [w: *Katolickieskaja Enciklopedija*, t. 1-2, Moskwa 2002-2005] oraz siedmiu recenzji naukowych. Powyższe publikacje cechuje dobry poziom merytoryczny oraz nowość podejmowanej problematyki i wnikliwe jej przedstawienie. Ich walor uwarunkowany jest faktem, że Autor, będąc doskonałym znawcą języków klasycznych, bazuje najczęściej na tekstach źródłowych.

b) referaty: istotną wartością przy ocenie dorobku naukowego jest aktywność konferencyjna i wygłoszone referaty. Ks. dr A. Nocoń wygłosił szereg referatów na ważnych wydarzeniach naukowych w Polsce oraz w Rzymie:

- 1) „*Maż doskonały powinien być jak pieczęć ze stali*”. *Ojcowie pustyni o tożsamości chrześcijańskiej i kapłańskiej w „Rozmowach z Ojcami” Jana Kasjana* (Tożsamość kapłana: Rzym, 7-10.12.2000);
- 2) *Zagadnienie pokoju w „Objaśnieniach Psalmów” św. Augustyna* (Patrystyczne homilie i komentarze biblijne: Katowice, 25-26.09.2003);

- 3) *Appellatio Flaviani ad papam Leonem (?)*. *Wokół władzy papieskiej na Wschodzie* (Papieżstwo w starożytności chrześcijańskiej: Lublin, 23-24.11.2004);
- 4) *Odpowiedzialność za Wiare. Św. Jacek Odrowąż – świadectwo „actio” i „contemplatio”* (Jak żyć odpowiedzialnie w nieodpowiedzialnym świecie? Odpowiedzialność jako cnota chrześcijańska i wartość społeczna: Piekary Śląskie, 25.05.2007);
- 5) *„Luoghi giacintiani” a Roma* (San Giacinto Odrowąż, apostolo del Nord Europa: Rzym, 16.10.2007);
- 6) *Wymagania i zalecenia względem kandydatów do chrztu w „Katechezach przedchrześcijańskich” Nicety z Remezyjany* (Katechumenat i inicjacja chrześcijańska w Kościele starożytnym: Siedlce, 20-22.09.2010);
- 7) *Relacje Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z Konferencją Episkopatu Polski w latach 2001-2011* (Znaczenie i działalność Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów: Wrocław, 17.05.2011);
- 8) *Władza złych duchów nad człowiekiem według Jana Kasjana* (Zło w człowieku, Kościele i świecie według Ojców Kościoła: Katowice, 19-21.09.2012);
- 9) *„Initium fidei” w ujęciu Jana Kasjana* (Wiara w rozumieniu Ojców Kościoła: Toruń, 23-25.09.2013);
- 10) *Przeobóstwienie człowieka w pismach Jana Kasjana* (Antropologia duchowa Ojców Kościoła: Gniezno, 22-24.09.2014);
- 11) *Ojcowie Pustyni i Jan Kasjan – ojciec monastycyzmu zachodniego. W 50. rocznicę ogłoszenia dekretu o przystosowanej odnowie życia zakonnego „Perfectae caritatis”*: Katowice, 25-26.09.2015, referat: *Kobieta w pismach Jana Kasjana*;
- 12) *„Uporządkujcie we mnie miłość” (Pnp 2, 4 LXX) w egzegezie wybranych autorów Wschodu i Zachodu* (Egzegeza biblijna wczesnochrześcijańskiego Wschodu i jej echa na Zachodzie: Góra Św. Anny, 19-21.09.2016);
- 13) *Obraz Boga w Apoftegmaty Ojców Pustyni* (Teologia i duchowość monastyczna w epoce patrystycznej: Tyniec, 19-21.09.2017);
- 14) *Męczennicy Afryki Północnej w „Martyrologium Rzymskim”* (Chrześcijaństwo w Afryce Prokonsularnej: Kalisz, 18-20.09.2018);
- 15) *Kult świętych w piśmie Hieronima „Przeciw Wigilancjuszowi”*. *Kwestia współczesnych tłumaczeń* (1600-lecie śmierci św. Hieronima: biblistyka, dogmatyka, polemisty: Wigry, 22-25.09.2019).

Powyższe wystąpienia korelują z prowadzonymi badaniami naukowymi, pracą w Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w Rzymie oraz publikacjami.

c) redakcje wydawnictw naukowych i działalność translatorska: ks. Nocoń może się poszczycić współredakcją naukową książek: *Seminatore della Parola. San Giacinto Odrowąż, apostolo del Nord Europa*. Atti del Convegno Internazionale: Pontificia Università San Tommaso d'Aquino "Angelicum", Roma 16 ottobre 2007, red. R. Fusco, A. Nocoń, Todi 2009; *Św. Jacek Odrowąż – Apostoł Północnej Europy*. Materiały z międzynarodowego sympozjum: Papieski Uniwersytet św. Tomasza z Akwinu „Angelicum”, Rzym, 16.10.2007, red. A. Nocoń, A. Wuwer, Katowice 2012. Praca redakcyjna w przygotowaniu wydawnictw

książkowych oraz przy organizacji innych wydarzeń naukowych, religijnych i kulturowych, potwierdza jego umiejętności pracy zespołowej.

Ks. dr A. Nocoń wykazał dużą aktywność na płaszczyźnie tłumaczenia książek i artykułów. Na szczególne uznanie zasługuje tłumaczenie na język polski *Rozmów* Jana Kasjana ze wstępem, komentarzem i przypisami [Jan Kasjan, *Rozmowy z Ojcami*, t. 1 (*Rozmowy I-X*), (= Źródła Monastyczne 28), Kraków 2002, ss. 423; Jan Kasjan, *Rozmowy z Ojcami*, t. 2 (*Rozmowy XI-XVII*), (= Źródła monastyczne 70), Kraków 2015, ss. 386]. Zarówno monumentalny charakter tych dzieł, jak również wysoki poziom prac translatorskich, został zauważony i doceniony przez znawców tego rodzaju pracy. Habilitant przetłumaczył również na język polski *Apelację Flawiana, biskupa Konstantynopola, do papieża Leona* [*Apelacja Flawiana, biskupa Konstantynopola, do papieża Leona (Libellus appellationis Flaviani Constantinopolitani ad papam Leonem)*], „Vox Patrum” 24(2004), t. 46-47, s. 330-333] oraz *Mowę na dzień św. Arkadiusza Zenona z Werony* [Zenon z Werony, *Mowa I*, 39 (II, 18): *Na dzień św. Arkadiusza, który narodził się dla nieba 12 stycznia, w mieście Cezarea Mauretańska*], „Vox Patrum” 71(2019), s. 593-609]. Aktualnie ks. Nocoń pracuje w zespole tłumaczy, którzy realizują przekład *Dizionario Patristico* na język polski.

d) członkostwo w organizacjach i radach naukowych: naukowy charakter działalności Habilitanta uwidacznia jego przynależność do następujących organizacji i rad naukowych:

- Sekcja Patrystyczna przy Komisji Nauki Wiary Episkopatu Polski;
- Komisja Badań nad Antykiem Chrześcijańskim przy Wydziale Historyczno-Filologicznym na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II;
- Rada Naukowa czasopisma „Studia Hildegardiana Sariensia” (Lublin);
- Rada Naukowa czasopisma „Viriditas Musicae” (Katowice);
- Rada Naukowa czasopisma „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” (Opole);
- Komitet Organizacyjny International Biblical Conference (Wrocław).

e) informacje naukowe: publikacje naukowe ks. dr. A. Noconia są cytowane przez innych autorów, co pokazują m.in. Google Scholar i Academia.edu.

III. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzatorskie

Przestrzeń dydaktyczna i organizacyjna ks. Noconia jest organicznie związana z pracą wykładowcy na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie oraz jako łacinnika w Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w Rzymie. Osiągnięcia dydaktyczne Habilitanta unaoczniają umiejętność wykorzystywania prowadzonych badań naukowych na płaszczyźnie edukacyjnej.

Działalność organizacyjna Habilitanta zaowocowała m.in. organizacją sympozjów naukowych. Ks. Nocoń był organizatorem międzynarodowego sympozjum naukowego na

Papieskim Uniwersytecie św. Tomasza z Akwinu „Angelicum” w Rzymie, poświęconego zagadnieniu: *San Giacinto Odrowąż, apostoło del Nord Europa* (16 października 2007 r.), w ramach którego wystąpili prelegenci z Czech, Danii, Litwy, Łotwy, Polski, Ukrainy, Węgier i Włoch. Współorganizował także międzynarodową konferencję na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach zatytułowaną: *Ojcowie Pustyni i Jan Kasjan – ojciec monastycyzmu zachodniego. W 50. rocznicę ogłoszenia dekretu o przystosowanej odnowie życia zakonnego „Perfectae caritatis”* (25-26 września 2015 r.).

Na uwagę zasługuje też działalność ks. dr. Noconia, która ma na celu popularyzację nauki. Rozpowszechnianiu myśli Kasjana poświęcona jest, wydana w serii „Wielcy Ludzie Kościoła”, książka *Jan Kasjan* (Kraków 2004, ss. 80), w której Habilitant w sposób popularnonaukowy omawia jego życie i dzieło. Tom *Astri del deserto* (= *Mane nobiscum*, 34 – Roma 2015, ss. 237), zawiera biografie 50 świętych zakonników i zakonnice, które zostały przedstawione w taki sposób, aby wybrzmiała aktualność ich świadectwa. Książka *Święci, bo nie udawali świętych* (Warszawa 2018, ss. 432) jest zapisem audycji jakie ks. Nocoń prowadził przez trzy lata w Radiu Watykańskim. „Każda z ponad stu postaci zaprezentowanych w książce, opatrzona została dokładnymi danymi biograficznymi sprawdzonymi w najbardziej wiarygodnym źródle: Kongregacji ds. Kanonizacyjnych i Kongregacji Kultu Bożego. Dodatkowo każdy biogram zawiera fragment pism danego świętego, tudzież fragment papieskich wypowiedzi na jego temat” (*Autorefertat*, s. 14). Popularnonaukowy charakter ma także przewodnik dla pielgrzymów *Śladami Jana Pawła II po Watykanie* (Częstochowa 2015, ss. 192). Habilitant we współpracy z hiszpańskim bibliistą Abdonem Moreno Garcia, opublikował książkę zatytułowaną *El Padrenuestro de un humanista: Pedro de Valencia. Un manuscrito inédito*. Natomiast w tomie: A. Nocoń, W. Turek, T. Wojda, *Okruchy Ewangelii. Homiletyka z Watykanu na rok A, B, C* (Kraków 2014, ss. 524), przedstawia swój komentarz do niedzielnych Ewangelii na rok B.

Ks. dr A. Nocoń prowadzi także działalność popularyzatorską poprzez odwołanie się do poezji. „*Człowiek potrzebuje wyspy*”. *Antologia poezji polskiej o Capri* (Poznań 2002, ss. 68), to poetycki przewodnik po „najpiękniejszej wyspie świata”, (włoskie tłumaczenie tej książki pt. „*All'uomo serve un'isola*”. *Antologia della poesia polacca su Capri* (Firenze 2003, ss. 112), z uzupełnionymi dla włoskiego czytelnika przypisami i dwoma artykułami towarzyszącymi ukazało się w 2003 r. Warto dodać, że ks. Nocoń w 2003 r. za antologię poezji polskiej o Capri (*All'uomo serve un'isola*) otrzymał „Premio San Michele 2003”. W 2014 r. za zasługi na rzecz promowania przyjaźni polsko-węgierskiej, został przyjęty przez Węgrów do Fundacji „The Friends of Hungary Foundation”. Natomiast w 2019 r. przyznano mu we Włoszech tytuł „Polaka Roku” w kategorii nauka i edukacja, za „wybitne zasługi na rzecz krzewienia we Włoszech wiedzy o Polsce i wielkich Polakach”.

Bogata jest także aktywność publicystyczna ks. Noconia. Przez kilka lat w czasopiśmie Kongregacji Kultu Bożego „Notitiae”, prowadził on rubrykę *Responsa ad dubia proposita*; udzielił szeregu wywiadów dla czasopism, rozgłośni radiowych i stacji telewizyjnych. W Radiu Watykańskim prowadził audycje: *Święty Tygodnia, Okruchy Ewangelii*

i *Śladami Jana Pawła II*. Opublikował prawie pięćdziesiąt artykułów w czasopiśmie katolickich („Gość Niedzielny”, „Niedziela”, „List”, „Miejsca święte”, „Kronika Rzymska”, „Nasz Świat” i in.).

IV. Podsumowanie i wniosek końcowy

Analiza dorobku naukowego ks. dr. Arkadiusza Noconia wskazuje na znaczące osiągnięcia i rzetelność prowadzonych przez niego badań naukowych. Jak zauważa Habilitant, „zasadniczym obszarem aktywności naukowej jest literatura chrześcijańska i klasyczna pierwszych wieków oraz szeroko pojęta hagiografia. Pierwsza z tych dziedzin bazuje głównie na źródłach łacińskich i greckojęzycznych, a osiągnięcia w tym zakresie dotyczą m.in. przekładów na język polski (z komentarzem i opracowaniem) tekstów należących do klasyki źródeł teologicznych i monastycznych. Znajomość metody pracy nad tymi źródłami pozwoliła mi również na podjęcie badań nad źródłami hagiograficznymi poza piśmiennictwem patrystycznym, a więc w tekstach historycznych średniowiecza i odrodzenia, w sztuce sakralnej oraz w szeroko pojętej przestrzeni kultury” (*Autoreferat*, s. 20). Powyższe słowa znajdują odzwierciedlenie w dorobku naukowym, popularnonaukowym i organizacyjnym. Omówione powyżej obszary naukowych poszukiwań charakteryzuje wewnętrzna spójność. Za cenne należy uznać umiejętność przygotowania publikacji stricte naukowych oraz popularnonaukowych. To, co warto także podkreślić, to fakt, iż Habilitant posiada nie tylko znaczący dorobek naukowy, ale także doświadczenie translatorskie i organizacyjne.

Recenzowany dorobek stanowi istotny wkład w rozwój nauk teologicznych, co szczególnie uwidaczniają badania związane z osobą św. Jacka, jego działalnością misyjną, kanonizacją oraz kultem. Wyniki tych badań stanowią główne osiągnięcie naukowe. Przedstawiając odkrywczy – we wskazanym obszarze badań – cykl tematycznych 12 publikacji naukowych ks. dr. Arkadiusz Nocoń dowiódł, że w pełni zasadnie ubiega się o uznanie go za samodzielnego badacza naukowego. W oparciu o ustawę „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” z dnia 20 lipca 2018 roku, art. 221 (Dz.U. z 30.08.2018, poz. 1668), zgodnie z ustawowymi kryteriami, które stawiane są przed osobami ubiegającymi się o stopień naukowy doktora habilitowanego, oceniam pozytywnie przedstawiony dorobek naukowy i jego dokumentację. W związku z powyższym stawiam wniosek o dopuszczenie ks. dr. Arkadiusza Noconia do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Jacek Motyka